

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Afdelingsfunctionarissen

Bestuur

Voorzitter:	vacature	
Secretaris:	Gerrie Overweel	e-mail: secretaris-aft@ngv.nl
Penningmeester:	Thijs van Veen	
	tel. 033-4726015	e-mail: penningmeester-aft@ngv.nl
Lid:	Marcel van de Krol	
	tel. 033-4945110	e-mail: evenementen-aft@ngv.nl
Lid:	vacature	

Afdelingsafgevaardigden

Afgevaardigde:	Thijs van Veen, voornoemd
Plaatsvervanger:	Gerrie Overweel, voornoemd

Lezingen en Activiteiten

Coördinator:	Marcel van de Krol, voornoemd
--------------	-------------------------------

Afdelingsblad

Hoofdredacteur:	Thijs van Veen, voornoemd
Redactieadres:	nieuwsredacteur-aft@ngv.nl
Eindredacteur:	Jelle Kaastra
	tel. 030-6962934
Redacteurs:	Marcel van de Krol, voornoemd
	Freja Schuitemaker-Frankefort
	tel. 033-4947948
	e-mail: fschuite@xs4all.nl

PR-ondersteuning Freja Schuitemaker-Frankefort, voornoemd

Website	www.ngv-afdelingen.nl/aft/
Webmaster	Lex van der Linden, e-mail: lvdlinden@upcmail.nl en Gerrie Overweel, voornoemd
X	www.x.com/NGV_AFT
Facebook	NGV afdeling Amersfoort en omstreken

Omslag: Nico van Kesteren en Thijs van Veen bij de NGV-kraam op 24 juni 2023 bij het evenement Amersfoort Aangenaam in de Joriskerk te Amersfoort. Foto: Freja Schuitemaker. Zie ook blz. 26.

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Amersfoort en omstreken opgericht 18 december 1971

Verschijningsgebied de gemeenten Amersfoort, Baarn, Barneveld, Bunschoten, Ede, Eemnes, Ermelo, Harderwijk, Leusden, Nijkerk, Putten, Renswoude, Rhenen, Scherpenzeel, Soest, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Wageningen, Woudenberg en Zeist. Oplage 320.

Jaargang 32

september 2023

nummer 2

Van de redactie

Wat een verschil! Na een aanvankelijk droge zomer met hoge temperaturen belandden we in een natte zomer met lagere temperaturen en soms veel wind. De historische term VOC kreeg ineens een andere betekenis: *Verzopen Op Camping*. Voor de landbouw is enige neerslag wel gunstig en waarschijnlijk ook wel voor de genealogiebeoefening. Bij het mooie en minder mooie weer hebben diverse mensen niet stilgezeten. Het resultaat hiervan zien we in de vorm van hun bijdragen voor dit nummer van ons afdelingsblad. Zoals gebruikelijk de aankondiging van de komende lezingen en de verslagen van de gehouden lezingen.

Verder schrijft Ina Budde over drie generaties Wouters, koperslagers in Harderwijk, neemt Freja Schuitemaker ons mee naar de zandsculpturen in Garderen, zoeken Heleen Wijnands en Freja Schuitemaker familieleden van Peter Lobel en Wilhelmina van Duinen, doet Willem van Maren twee boekbesprekingen en schrijft Willem over zijn betovergrootmoeder Marritje Blaauwendraat. Tot slot laat ondergetekende u kennismaken met de kolossale bidprentjesverzameling van Bert Tobé en stelt ons nieuwe lid René Corbeij zich voor. Lex van der Linden heeft helaas afscheid genomen als redactielid. Hij blijft wel onze (mede-)webmaster. Lex schreef vaak verslagen van de lezingen, maar voelde zich wat bezwaard dat hij niet iedere keer kon komen. Wij bedanken Lex voor zijn inzet als redactielid. De redactie en de lezers stellen uw bijdragen bijzonder op prijs. Aarzel niet!

Thijs van Veen, hoofdredacteur

Colofon

AMERSFOORT EN OMSTREKEN verschijnt in januari en september. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de ondertekende stukken. Bij overname van gegevens uit deze uitgave wordt men verzocht de bron te vermelden.

Kopij voor het volgende nummer gaarne vóór 1 december 2023 inleveren

Voor nadere instructies zie

www.ngv-afdelingen.nl/aft/wp-content/uploads/2022/08/instructies-voor-auteurs.pdf

AMERSFOORT EN OMSTREKEN wordt gratis aan de leden van de afdeling toegezonden. Anderen kunnen zich abonneren door betaling van € 10,- per jaar. Hiervoor krijgt men een factuur van de (landelijke) NGV.

Opmaak: L^AT_EX – Druk: Torendruk, Nijkerk

Lezingen & Activiteiten

Genealogische activiteiten in de regio

Een overzicht van de bijeenkomsten voor de komende periode. Alle bijeenkomsten van onze NGV-afdeling vinden – tenzij anders vermeld – plaats in

”De Koningshof”,

Blekerij 33, 3831 CT in Leusden

naast de parkeergarage van winkelcentrum ”De Hamershof”

Onze middagbijeenkomsten beginnen om 14.00 uur en de avondbijeenkomsten beginnen steeds om 20.00 uur. De zaal is ’s middags open vanaf 13.30 uur en ’s avonds vanaf 19.30 uur zodat u in de gelegenheid bent om met de leden van het bestuur of de andere aanwezigen van gedachten te wisselen onder het genot van een kopje koffie of thee. De consumpties zijn voor eigen rekening. In de hal kunt u zelf de consumpties bestellen. De PR-afdeling verzorgt een informatietafel. Al onze bijeenkomsten zijn voor iedereen, leden van de NGV en belangstellenden, vrij toegankelijk.

De activiteiten van de Oudheidkundige Vereniging Flehite (OVF) en de HCC!genealogie in onze regio zijn afzonderlijk vermeld. Omdat sommige activiteiten van de OVF en de HCC! pas in een laat stadium bekend zijn, verdient het aanbeveling om daarvoor regelmatig hun websites te raadplegen:

- <http://www.historisch-amersfoort.nl>
- <http://amersfoort.hcc-utrecht.nl>

De activiteiten van HCC!genealogie zijn voor NGV-leden gratis toegankelijk. De OVF kan aan niet-leden een toegangsprijs vragen. Wij adviseren u in die gevallen altijd duidelijk te kennen te geven dat u komt als lid van de NGV!

Datum	Maandag 18 september 2023	De Koningshof – NGV
Tijd	van 20.00 tot 22.00 uur	
Plaats	De Koningshof, Leusden	
Onderwerp	Het nut van oude belastingregisters bij genealogisch onderzoek	
Spreker	mr. A.H.G. Verouden	

We beginnen allemaal met het trouwboekje van onze ouders of grootouders. Vervolgens doen we onderzoek in de burgerlijke stand en in de bevolkingsregisters. Tot ca. 1800 kun je dan nog vrij zeker zijn dat je over de juiste gegevens beschikt. Maar naarmate we verder vóór dit jaartal geraken, krijgen we steeds meer te maken met vele soorten interpretatieproblemen.

Je moet wel sterk in je schoenen staan om aan de verleidingen van waarschijnlijkheden en zogenaamde logische conclusies weerstand te bieden. Ik kan daar als geen ander over meepraten. Gedurende bijna 50 jaar genealogisch onderzoek ben ik er ook een aantal malen op een vreselijke manier ingetuind. Dankzij mijn ervaringen als inspecteur bij de rijksbelastingdienst ben ik altijd weer op het juiste genealogische pad teruggekomen.

Het is algemeen bekend dat in veel bronnen, welke wij thans als grondslag nemen voor genealogisch onderzoek, nogal nonchalant is omgesprongen met feitelijkheden. Iemands naam werd opgeschreven zoals men hem hoorde uitgesproken worden. Dat betekent dat in

dezelfde plaats de dominee of pastoor er een andere schrijfwijze op na hield dan de notaris of de schepenen die de betrokkene soms onder een geheel andere naam kenden. Ook kwam het regelmatig voor dat mijnheer A in zijn geboorteplaats met zijn vaders familienaam werd aangeduid maar in de plaats waar zijn moeder vandaan kwam, heel gewoon de familienaam van zijn moeder kreeg toebedeeld. Zo lang je maar over keiharde DTB-gegevens beschikt, kom je daar meestal nog wel uit. Maar als die ontbreken, wat dan?

Het antwoord is verrassend eenvoudig: allerlei soorten belastingregisters. Door de eeuwen heen gold voor alle belastingadministraties een ijzeren wet: zorg dat de tenaamstelling juist is, anders kun je naar je centen fluiten.

Of het nu om kohieren van de 100^e penning of quotisatieregisters ging, cijns-, tiend-, pacht- of leenregisters, de klerk die de namen en feiten moest te boek stellen, probeerde zoveel mogelijk details weer te geven. Daardoor geeft een kijkje in dit soort registers vaak verrassende nieuwe inzichten.

Mijn ervaring is dat veel vastgelopen onderzoeken via het een of andere belastingboek kunnen worden vlotgetrokken. Tijdens mijn lezing zal ik een aantal voorbeelden geven van verschillende families die zo een flink stuk verder terug in de tijd konden worden gebracht.

Datum	Woensdag 11 oktober 2023	De Koningshof – NGV
Tijd	van 14.00 tot 16.00 uur	
Plaats	De Koningshof, Leusden	
Onderwerp	Geneaknowhow	
Spreker	Paul Balm	

Digitale Bronbewerkingen Nederland en België is de meest bekende site van het platform geneaknowhow.net, eind vorige eeuw tot stand gekomen op initiatief van Herman de Wit en Hein Vera.

Doel is het bieden van ondersteuning bij genealogisch onderzoek in de brede zin van het woord. We proberen onderzoekers nieuwe aanknopingspunten te bieden, niet door pasklare antwoorden aan te bieden, maar door eigen/actief onderzoek in primaire en secundaire bronnen te stimuleren.

De site is gestart in 1997 en bevat inmiddels de grootste verzameling links naar vrij toegankelijke genealogische bronbewerkingen in de Benelux (>20.000 links) en is zodoende een drukbezochte bron van informatie. Vermeldingen zijn gerangschikt per provincie, regio en plaats.

Om de continuïteit te waarborgen is Geneaknowhow sinds 2009 een stichting (zonder winstoogmerk). Vastgelegd is onder meer dat de sites reclamevrij blijven. De exploitatie wordt mogelijk gemaakt door donateurs, alle werkzaamheden worden op vrijwillige basis verricht. Voor het beantwoorden van onderzoeksvragen is helaas geen capaciteit, een uitzondering maken we incidenteel voor vragen uit USA, Canada en Australië.

Een deel van de bewerkingen waarnaar verwezen wordt wordt door de Stichting beheerd. Het betreft afbeeldingen van bronmateriaal op Van Papier Naar Digitaal (VPND) en originele bronbewerkingen aangeleverd door onderzoekers (Geneascript), beide te bereiken via de startpagina geneaknowhow.net.

Tijdens de lezing zal Paul Balm (voorzitter Stichting Geneaknowhow) kort de geschie-

denis van de onderdelen van Geneaknowhow behandelen en vervolgens een selectie tonen uit het uitgebreide aanbod.

Datum Donderdag 16 november 2023 **De Koningshof – NGV**
Tijd van 20.00 tot 22.00 uur
Plaats De Koningshof, Leusden
Onderwerp Tienminutenpraatjes en een korte afdelingsledenvergadering

Wij beginnen de avond met een korte afdelingsledenvergadering. De agenda van deze ALV en het verslag van de vorige ALV zullen tevoren door de secretaris van onze afdeling per e-mail naar de leden verzonden worden.

Verder hebben wij weer de zogenaamde tienminutenpraatjes. Dit moet u met een korreltje zout nemen want korter of langer mag uiteraard ook. Indien u in uw stamboomonderzoek iets hebt meegemaakt wat voor een ander wel interessant, bijzonder of leuk is kunt u hierover iets vertellen.

Verder deze avond kunt u uw eigen website tonen aan de zaal. Heeft u die website zelf gemaakt (html of met wordpress), met welk programma en waar heeft u die website geplaatst, bij een hostingprovider of uw eigen internetprovider. Het gaat dus niet om een website die u met Gedcom bij uw internetprovider heeft geplaatst maar om een zelfgemaakte website.

Datum Donderdag 14 december 2023 **De Koningshof – NGV**
Tijd van 14.00 tot 16.00 uur
Plaats De Koningshof, Leusden
Onderwerp Ziekten, zorg en zoektochten: geneeskunde en de stamboom tussen 1700–1950
Spreker Mieneke te Hennepe

In haar lezing zal Mieneke te Hennepe ingaan op de verschillende manieren waarop medische geschiedenis van invloed is bij zoektochten in de archieven.

Agenda van de bijeenkomsten van:

HCC!genealogie, werkgroep Amersfoort – Elke derde maandag van de maand in het Kerkelijk Centrum De Brug, Schuilenburgerweg 2, 3816 TB in Amersfoort. Openingstijden: van 19.30 tot 22.00 uur.

Hier kunt u terecht voor al uw computervragen, ook niet-genealogische. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de HCC-website <http://amersfoort.hcc-utrecht.nl>.

Van uw vice-voorzitter

door Thijs van Veen

In de ALV van donderdag 13 april 2023 heeft Peter Dijs afscheid genomen als voorzitter van onze afdeling. Bij onze afdelingsbijeenkomst van 16 januari jl. maakte Peter een lelijke val tussen de parkeerplaats en De Koningshof. Aanvankelijk leken de gevolgen mee te vallen, maar later bleek er meer aan de hand. Voor Peter een reden om zich in de ALV van 13-4-2023 niet herkiesbaar te stellen voor een volgende termijn als afdelingsvoorzitter. Inmiddels heeft Peter rond 1 juni jl. een hartoperatie ondergaan waarvan hij thans goed herstellende is. Peter is zes jaar voorzitter van onze afdeling geweest. Onder zijn leiding mochten we in december 2022 het 50-jarige bestaan van onze afdeling vieren. Wij bedanken Peter voor zijn inzet als voorzitter van onze afdeling. Het afscheid van Peter leidde ertoe dat we thans een vacature van voorzitter hebben. Liefhebbers en/of belangstellenden kunnen zich melden bij de bestuursleden.

We kunnen melden dat op 1 juni jl. Nico van Kesteren ad interim is toetreden tot het afdelingsbestuur. Hij kan in de ALV van donderdag 16 november a.s. formeel door de ALV tot afdelingsbestuurslid benoemd worden. Voor de lezer die de eerste en de tweede alinea van dit artikel combineert, zij opgemerkt dat Nico geen ambitie heeft voor de functie van voorzitter.

Op 21 april jl. hadden we een prachtige excursie naar Huis Doorn in Doorn. Met een uitstekende gids die ons rondleidde door de verschillende vertrekken van Huis Doorn en die ook heel veel wist van het voorgeslacht van Keizer Wilhelm II en van zijn relaties met de andere vorstenhuizen in Europa. Deze excursie was zeer de moeite waard.

Foto Gerrie Overweel

Op woensdag 7 juni jl. waren drie afdelingsbestuursleden bij de Utrechtse Erfgoeddag in Utrecht. In dit nummer is een verslag opgenomen.

Op zaterdag 24 juni jl. was onze afdeling vertegenwoordigd bij Amersfoort Aangenaam in de Joriskerk in Amersfoort. Een bijeenkomst waarvoor nieuw-ingezetenen van de gemeente Amersfoort worden uitgenodigd en waar diverse verenigingen, met name op het gebied van cultuur, sport en ontspanning, zich presenteren. Op de foto

op de voorpagina van dit nummer zien we Nico van Kesteren en schrijver dezes bij de stand van onze afdeling. We hebben veel nieuwe Amersfoorters kunnen spreken en kunnen wijzen op het bestaan van de NGV. Natuurlijk leidt dit niet meteen tot nieuwe leden, maar misschien wel op de iets langere termijn.

Zijn er ook in andere plaatsen in ons werkgebied dergelijke bijeenkomsten? Het afdelingsbestuur wordt hiervan graag op de hoogte gehouden.

Via de nieuwsbrieven, via Gens Nostra en via de website van de NGV is al aandacht gevraagd voor de NGV Schepperle Award 2023. Ook u kunt voor deze Award een voordracht doen. Hierbij dient het te gaan om een persoon of groep die zich op het gebied van familiekunde, genetica of heraldiek heeft onderscheiden. Zie op de website www.ngv.nl voor meer informatie en voor

een opgaveformulier.

Op zaterdag 7 oktober a.s. is er een groot evenement in het monumentale 'Paushuize' in Utrecht. Een landelijk NGV-evenement met tevens de viering van het 75-jarige bestaan van de NGV afdeling Utrecht. Het programma heeft als titel 'Rijk verleden'. Vóór de pauze zijn er twee voordrachten, na de pauze volgt een presentatie van drie finalisten voor de NGV Schepperle Award en uiteindelijk het kiezen van de winnaar van deze Award door middel van een schriftelijke stemming.

Ons afdelingsblad verschijnt twee keer per jaar. Verder wordt u op de hoogte gehouden door middel van nieuwsbrieven en onze website.

Het afdelingsbestuur verwelkomt u graag bij onze bijeenkomsten. Op maandagavond 18 september is de eerstvolgende.

Schelmen en Hontsvotten werck

Lezing door Anton Neggers op 16 januari 2023. Gerrie Overweel doet verslag.

De aanleiding voor het schrijven van een boek en deze lezingen is een moord in Oirschot. Het boek, geschreven door Anton Neggers, geeft een beschrijving van de streek waar dit proces gevoerd werd. Hoe zag het bestuursstelsel van Oirschot er uit en hoe verliep het crimineel proces? Na veel onderzoek kan men concluderen dat de geschiedenis nooit overeenkomt met de praktijk. Ofwel er moet meer gebeurd zijn dan er in de geschiedenisboeken staat.

De landelijke structuur in vroeger tijd in Oirschot

De plaats Oirschot in Brabant is al heel oud en was vroeger een belangrijke en grote plaats. Het was mede van invloed op het ontstaan van Brabant. Vanwege de strijd en

de Spaanse overheersing werden de grenzen van Brabant nogal eens verschoven.

De moord op de drossaard Jean de Marcq uit Oirschot roept een aantal vragen op. Deze man had een wat onaangename karakter en maakte zich door criminele rechtspraak binnen de kortste keren gehaat. Althans, dat was de mening die hem toegeschreven werd. Het is niet te bewijzen, maar had waarschijnlijk ook te maken met de strijd tussen de protestanten en de katholieken. Men kwam in die tijd op voor de geloofsvrienden. Als je niet katholiek was, dan

....

Het bestuursstelsel van Oirschot

De rechten van Oirschot zijn ouder dan die van 's-Hertogenbosch, daardoor kon

men rechtstreeks naar de Raad van Brabant als er geschillen waren. Oirschot had als een van de eerste gemeenten een raadhuis. Het oude raadhuis is gebouwd als huis voor het bestuur in 1513.

Er was een schepenbank, bestaande uit 7 personen. Zij zijn in die tijd bestuurder en rechter binnen Oirschot. De naam schout werd gewijzigd in drossaard. In totaal zijn er 21 regenten die jaarlijks van taak wisselen: schepenen (leken), gezworenen (soort adviseurs) en raden. Zij moesten ook recht spreken. Verder zijn er de kerkmeesters, die hebben andere taken, zoals hulp aan de armen. Er is een secretaris en er zijn heffers (belastingen). Zij benoemen de borgemeester die mede de financiën verzorgt. Dan zijn er nog enkele dienders (politie).

Omdat sommige functies in de tijd van de republiek alleen door protestanten vervuld mochten worden, waren er regelmatig meningsverschillen. De meerderheid van de bevolking was katholiek, maar zij werden overschaduwd door de protestantse bestuurders, die nogal eens uit Duitsland afkomstig waren.

In een procesdossier kom je verschillende fases tegen: 'ticht en aanspraak' waarna de tegenpartij kan beantwoorden. Het pleidooi 'Deductie'. En vervolgens het vonnis.

Het proces

Wat gebeurde er in de tijd van de moord op drossaard Jean de Marcq. Hij werd secretaris van Oirschot. Feit is dat deze man goed was opgeleid, hij had evenals zijn vader een Franse kostschool.

Jean de Marcq zit eens in het café als er drie heren binnenkomen, het is februari en redelijk koud. Op een gegeven mo-

ment verlaten de drie heren het café, maar een van hen gaat niet naar huis en komt via een omweg weer terug in het centrum. Waarom? Dat is niet duidelijk. Wel bekend is dat De Marcq hier aan de voet van de kerk werd doodgeschoten door de man Schepens. Daarna start het proces en mensen worden gehoord. De volgende dag verlaat (vlucht) Schepens samen met zijn vrouw het centrum en gaat naar Antwerpen. Daar zit hij voorlopig veilig.

Na een paar jaar komt hij terug in Oirschot. Hij wordt herkend, gearresteerd en vastgezet in het raadhuis.

Een nieuw verhoor begint. Na een paar weken wordt hij bevrijd door een groep mannen en ontsnapt.

Hij wordt opnieuw gezocht en er komt een premie op zijn hoofd te staan. Nu blijkt hij zich in Luik schuil te houden. Uiteindelijk wordt hij gepakt en door mensen uit Loon op Zand naar Den Haag gebracht. Hij zit nu in de gevangendoor gevangen. In 1744 op 8 mei werd hij in Den Haag onthoofd.

Het is nooit duidelijk geworden waarom deze moord heeft plaatsgevonden. Het blijft gissen. Er is mogelijk een aanleiding: Broer Theodorus de Marcq is geneesheer van 's-Hertogenbosch. Hij had 695 boektitels en heel veelzijdig, waarschijnlijk waren de boeken afkomstig van de hele familie. Er stond ook een boekje dat mogelijk een aanknopingspunt kan zijn: Copijen van Indagingen (Utrecht) met sodomietenprocessen 1730-1731.

De drossaard kwam uit Utrecht, een bewijs of motief voor de moord is nooit gevonden, maar de spreker hoopt dit ooit nog eens te ontdekken. Wie weet wordt er nog een spoor gevonden.

Huis ter Eem in en rond het rampjaar 1672

Lezing door Hans Mous op 15 februari 2023. Gerrie Overweel doet verslag.

Op woensdagmiddag 15 februari 2023 luisterden we naar het verhaal van spreker Hans Mous. Hij was hoofdredacteur van het historische tijdschrift Tussen Vecht en Eem. Na een welkom door onze voorzitter Peter Dijns luisterden 36 aanwezigen aandachtig naar het verhaal over de Rampjaren 1672 en 1673 in ons land en speciaal in Eemland.

De heer Mous vertelde over zijn belangstelling voor dit onderwerp en vertelde dat het voor Nederland geen fijne tijd was. Ook laat hij zien hoe Amersfoort en de dorpen van Eemland geleden hebben onder de Franse bezetting.

Er waren in 1672 meerdere oorlogen in het land en de handel floreerde daarom ook niet goed. Ook Amersfoort had zwaar te lijden. De stad kon niet uitbreiden en de rivier de Eem die zo noodzakelijk was voor de stad, slibde langzaam dicht. Punt van vooruitgang was dat er tabaksnijverheid was en er daar wel verdienmogelijkheden waren. Een schilderij van Windhoos geeft een mooi beeld van de stad uit die tijd.

In de omliggende dorpen in Eemland (o.a. Baarn, Soest, Leusden, Bunschoten) was het al niet veel beter. Er woonden boeren die een schrale productie hadden op hun land. Het leverde weinig op. Alleen het landgoed Randenbroek en een slot in Soestdijk floreerden.

Nederland kende strijd en oorlog. Zowel vanuit Engeland als Frankrijk en vanuit Duitsland viel men ons land binnen. Men zei: het land was redeloos, reddeloos en radeloos.

Er werd strijd gevoerd in het oosten van het land, langs de IJssel en men kwam bij Amersfoort. De stadsmuren waren verwaarloosd en er was te weinig verdediging waar-

door de stad in handen viel van de militairen.

Later hebben de Utrechters de sleutels van de stad meteen maar aangeboden en zich overgegeven om de Franse inval en dus vernieling te voorkomen. Veel Utrechters (met schepen) zijn gevlucht, vooral naar Amsterdam.

Het Staatse leger van Nederland, in dienst van de Staten-Generaal had veel ingehuurde militairen in dienst, vaak afkomstig uit andere landen.

Eindelijk stopte de Franse opmars, want men heeft de dijken doorgestoken en veel land tussen de Zuiderzee en het rivierengebied liep onder water. 'Pech' voor de Franse soldaten. Er stond ca. een halve meter water, te weinig voor schepen en te veel om makkelijk door te lopen.

Op zee werden Engelse aanvallen een aantal keren tegengehouden door Michiel de Ruijter. De zeeslagen mislukten en de Engelsen werden verslagen.

Eemland

Amersfoort kreeg op een gegeven moment een garnizoen van 2500 soldaten die gehuisvest moesten worden in de stad. Dat was een zware opgave voor de inwoners van de stad. In de omgeving werden de Eemlandse dorpen geplunderd. Vooral dorpen als Baarn en Soest en iets verder Loosdrecht en 's-Graveland ondergingen de plundertochten.

In december 1672 bevroor het water van de waterlinie. De Franse militairen trokken nu over het ijs, maar toen het ging dooien moesten ze hun tocht staken.

Een ruitergevecht vond plaats op de grens van het Sticht en Eemland tussen

Franse en Staatse soldaten. Dit was een van de laatste gevechten. Hierna trokken de Franse legers zich terug. Er kwam een bestand onder voorwaarden. Er waren gevangenen, er moest betaald worden en er vond het nodige overleg plaats.

Na het rampjaar moesten de steden weer het een en ander goedmaken met de gegoede burgerij, met geld en landgoederen. Langzamerhand werd het rustiger in het land, al waren de invallen nog niet gedaan.

Een gevolg van deze tijd was dat bijv. beroemde schilders uit die tijd hun werken

niet meer verkochten en in armoede vervielen. Er was geen geld meer bij de burgers om schilderijen te kopen.

Huis ter Eem, wat is daarvan geworden? Het stond aan de Eem bij Eembrugge en was in 1672 al behoorlijk in verval. Het werd nog wat versterkt en als wachtpost in gebruik genomen. Na het rampjaar is het Huis verder in verval geraakt.

Voorzitter Peter Dijs bedankte de spreker voor het interessante en duidelijke verhaal. Dank dat u er was, tot de volgende keer en hij wenste ieder veilig thuis.

Politiearchieven van 1940–1945 uit Leiden en Katwijk

Lezing door Leida van Heest en Cor de Graaf op 13 maart 2023. Gerrie Overweel doet verslag.

Na een aantal NGV-mededelingen en de opening door Thijs van Veen luisterden wij naar de lezing van Leida van Heest en Cor de Graaf. In het archief van Leiden hebben zij studie verricht in de politiearchieven uit de tweede wereldoorlog in Leiden en Katwijk. Alle meldingen die in de oorlog bij de politie binnenkwamen zijn opgeschreven. Zo lees je bijvoorbeeld ook van iemand die zijn schoen was kwijtgeraakt tijdens een bombardement.

Over het onderzoek

Het papieren archief is de laatste jaren gedigitaliseerd maar helaas nog niet automatisch doorzoekbaar. Met hulp van vrijwilligers is het op kernwoorden wel doorzoekbaar gemaakt op naam, plaats e.d. maar nog niet de volledige tekst. Sommige handschriften zijn ook moeilijk te lezen. Men werkt er hard aan. Het archiveren kost heel veel tijd en energie.

Een opmerking uit de zaal: het is mogelijk dat er nog mensen leven die in het archief voorkomen. Komt dat toch openbaar? In principe wel, maar namen van minderja-

rigen worden niet geplaatst. Alle gegevens komen later op de speciale website die hiervoor is gemaakt.

De meeste genoemde personen komen uit Leiden, soms zijn er ook ‘gasten’ uit andere plaatsen in Nederland. Een probleem bij het onderzoek en digitaliseren was dat de straatnamen of persoonsnamen op verschillende wijze geschreven werden. Ook zijn straatnamen in de volksmond wel eens anders dan ze in werkelijkheid zijn.

Er is een kaart gemaakt van plaatsen waar ongevallen plaatsvonden. En ook hier is de ene beschrijving duidelijker dan de andere. Van de onderzoeksresultaten is ook een overzicht gemaakt van delicten: diefstallen, vechtpartijen, meldingen enz.

De website Oorlogsbronnen.nl wil in de toekomst van veel plaatsen de archieven koppelen om zo ook in beeld te krijgen of mensen in verschillende plaatsen met de politie in aanraking zijn geweest. Op dossier071.nl is alle beschikbare informatie van dit onderzoek in te zien. Het dossier is eigendom van de gemeente. Erfgoed Leiden wil graag samenwerken met andere archie-

ven om een landelijke dekking te krijgen.

De oorlog in Leiden

Over de oorlog in Leiden vertelt Cor de Graaf na de pauze. Soms zijn er berichten die voor een familie pijnlijke zaken vermelden. Daar is een afweging nodig of dit wel of niet gepubliceerd zal worden. Meestal komt het toch op de site. In elke familie komt overigens wel een 'rot appeltje' voor. Menig-een schaamt zich hiervoor, toch is het realiteit. Op Delpher zijn hier ook berichten over te vinden. In de oorlogsarchieven zijn ook schrijnende verhalen te vinden over onderduikers die, al dan niet na verraad, zijn overgebracht naar Duitsland. Van een aantal Joodse burgers is nu nagegaan wat zij hebben meegemaakt.

Op de website dossier071.nl kun je zoeken op naam, plaatsnaam, straatnaam enz. De gevonden dossiers bevatten soms veel interessante informatie. Alles is in die tijd goed gedocumenteerd. De persoonskaarten bevatten veel aantekeningen en cijfercodes. In de Leidse politiearchieven komt ook een aantal Chinese namen voor. Vraag die nu gesteld is: wat deden die mensen (fout) in die periode, waarom kwamen zij met de politie in aanraking? Er is nog heel veel typen zoekwerk omdat er nog steeds informatie toegevoegd wordt.

Even na tien uur dankt Thijs van Veen de sprekers en wenst ieder welthuis. We hoorden deze avond weer een interessant verhaal.

Geletterdheid vroeger en nu

Lezing door Gerrie Overweel op 13 april 2023. Freja Schuitemaker en Gerrie Overweel doen verslag.

Op het programma stond een lezing over geneeskunde in vroegere tijd door mevrouw Mieneke te Hennepe. Helaas heeft zij zich de dag ervoor wegens ziekte moeten afmelden. Er was die middag geen vervanger meer te vinden.

Secretaris Gerrie Overweel heeft zelf een nieuwe lezing in voorbereiding. Zij is vanwege haar werk de afgelopen jaren zeer begaan met het lot van laaggeletterden in Nederland en gaf hier ook informatieve lezingen over. Dit bracht het idee tot stand om dit ook eens genealogisch te bekijken. Afgelopen winter was zij bezig met het verzamelen van materiaal over (on)geletterdheid. Wat was het lees- en schrijfniveau van onze voorouders? Die gevonden materialen en de huidige lezing werden nu met spoed samengevoegd. Zo is er toch een verhaal ontstaan over (on)geletterdheid vroeger en nu.

Konden onze voorouders lezen? Waarom en wanneer zetten zij de ene keer een kruisje of merkteken en de andere keer hun naam? Of tekende iemand soms helemaal niet. Hadden voorouders boeken in hun bezit? Soms blijkt uit een notariële akte dat men toch zelf kon schrijven en lezen omdat in de boedelbeschrijving staat dat er boeken aanwezig waren. Of dat blijkt dat men scholing of opleiding heeft gehad.

Bedenk ook eens hoe iemand zich gevoeld moet hebben die niet kon schrijven of lezen. Diegene was dan ook in dit opzicht helemaal afhankelijk van anderen. Hoe kon men in dat geval je geheimen delen? Kortom, heel interessant om naast de genealogische zaken ook feiten als lezen en schrijven te onderzoeken. Het kan een andere kijk op voorouders geven.

Het Koninkrijk der Nederlanden in de negentiende eeuw en zijn positie in Europa

Lezing door Maarten Kaptein op 17 mei 2023. Gerrie Overweel doet verslag.

Deze avond luisterden vijftien personen geboeid naar het verhaal van de heer Kaptein. Het thema deze avond was Het Koninkrijk der Nederlanden in de negentiende eeuw en zijn positie in Europa. De heer Kaptein werd eerst welkom geheten door waarnemend voorzitter Thijs van Veen.

Na een interessante uitleg over het wapen van Nederland, de Nederlandse leeuw, hoorden we kort de geschiedenis van het huidige volkslied: het Wilhelmus. Vóór het ontstaan van het Koninkrijk was er strijd tussen de prinsgezinden en de patriotten en in Europa vond de Franse revolutie plaats die begon met de bestorming van de Bastille. In 1793 vielen de Fransen de noordelijke Nederlanden aan en ontstonden de Napoleontische oorlogen in Europa. Twee jaar later ontstond de Bataafse republiek en zijn de Oranjes – stadhouders Willem V – gevlucht naar Engeland. Er was oorlog in heel Europa. Van Rusland tot Engeland. Een kans voor Napoleon om de macht te grijpen waarmee de Napoleontische strijd en tijd begon. Van 1806–1810 was zijn broer Lodewijk Napoleon koning van Nederland. In deze tijd werden in Nederland veel ‘regels’ ingevoerd. Denk aan belasting, munten, burgerlijke stand, gebruik van een vaste achternaam, ook ontstond het wetboek van strafrecht.

Er gebeurde heel veel in Europa. Oktober 1813 was de strijd bij Leipzig tussen Fransen en Russen waarbij Napoleon

verloor. Hij werd verbannen naar Elba. In november komt Willem terug uit Engeland en wordt later Koning Willem I. Verschillende Europese vorstenhuizen poogden hun positie weer terug te krijgen van vóór de Franse tijd. Ook in de Nederlanden werd ondanks de studentenopstanden het Verenigd Koninkrijk opgericht in 1815. Vanwege de armoede in Nederland werd in Drenthe en Overijssel de Maatschappij van Weldadigheid opgericht om landlopers en andere armoedigen ‘her op te voeden’. Het land was in opbouw. Langzamerhand (met vallen en opstaan) krijgt Nederland vorm. Het rijkswegennet, het spoorwegnet, stoomgemalen, de waterlinie, kortom de ontwikkelingen gingen steeds verder. Helaas vond er een revolutie plaats in 1830 en vielen de Nederlanden uiteen. De Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden gingen zelfstandig verder. De Belgische kwestie leidde pas in 1840 tot vrede. In dat jaar werd Willem II koning van Nederland na de troonsafstand van zijn vader koning Willem I. Opkomst van de industrie en ontstaan van grote bedrijven.

Tijdens de regering van Koning Willem III vond o.a. het einde van de slavernij plaats, ontwikkeling van het onderwijs, de medische wetenschap verbeterde enz. De steden kregen een architectuur en de wereldtentoonstellingen ontstonden. De eeuw van de koningen Willem I, II, en III kende grote ontwikkelingen, het was dus zeker geen saai eeuw.

Verrijk je bereik met digitalisering

door Gerrie Overweel

Verrijk je bereik met digitalisering was het thema van de Utrechtse Erfgoeddag op woensdag 7 juni 2023. Onze genealogische vereniging NGV Amersfoort e.o. neemt ook deel aan de erfgoedactiviteiten in de provincie. Het onderzoek naar stambomen, registers en al dan niet adellijke families in de regio is werken aan erfgoed.

Drie bestuursleden waren deze dag aanwezig – Thijs van Veen, Nico van Kesteren, Gerrie Overweel – om zich te laten informeren over het digitaliseren van gegevens.

Na de inloop met koffie vanaf 10.30 uur informeerde Christiana Mattijsen – directeur erfgoed OCW – over het nut van digitaliseren, het is goed je te verdiepen in de nieuwe digitale activiteiten en kennis en vondsten vast te leggen. Het tweede belang is dat de informatie gedeeld kan worden met andere onderzoekers en voor de volgende generatie. Aan de hand van een digitale presentatie vertelde Sanne Frequin over haar wetenschappelijk onderzoek van een graf-tombe in de Domkerk. Met het delen van deze informatie kunnen andere mensen van deze kennis gebruik maken en waar mogelijk samenwerken. Vervolgens vertelde Els-bet Kwant van de Koninklijke bibliotheek hoe je oude teksten naar het nu kunt brengen. Dit digitaal erfgoed is teamwerk. Als eerste geeft de staat toestemming en zorgt voor regelgeving. Er moet subsidie beschik-

baar komen en ten derde kan de gemeenschap aan het werk met digitaliseren om het erfgoed te behouden.

Bij elke lezing werd genoemd dat het uitgangspunt was: Het verdrag van Faro.

Verdrag van Faro Het Verdrag van Faro (Raad van Europa, 2005) draagt de titel De Waarde van Cultureel Erfgoed voor de Samenleving. De Raad van Europa benadrukt met dit verdrag een ander perspectief op erfgoed. Veel Europese landen hebben de afgelopen decennia vooral geïnvesteerd in het erfgoed zelf en de kwaliteit van erfgoedzorg. Enz. Uitgebreide informatie staat op de volgende site:
cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/erfgoedparticipatie-faro/verdrag-van-faro

De middag werd gevuld met een interessante lezing van Eppo van Nispen tot Sevenaer, directeur van Beeld en Geluid in Hilversum. Vooral de media hebben veel beeld- en geluidmateriaal dat men wil bewaren voor de toekomst. En wat hij benadrukte: erfgoed is zoeken in archieven en verbindingen leggen.

Als afsluiting konden de deelnemers meedoen aan een workshop of een (museale) bezichtiging. We hebben deze dag veel nieuwe informatie gekregen.

Mede namens Thijs van Veen en Nico van Kesteren, Gerrie Overweel.

Drie generaties Wouters, koperslagers te Harderwijk

door Ina Budde-Korver

Op grond van mijn postcode werd ik in 2008 lid van de NGV-afdeling Amersfoort en omstreken, maar niet veel voorouders van mij komen uit deze regio. Hetzelfde geldt voor de voorouders van mijn man. Hoewel... zijn oma van moederskant was een dochter van Petrus Wouters, die geboren werd in Harderwijk. De vader van Petrus, zijn grootvader en overgrootvader waren koperslagers in de Luttekepoortstraat in Harderwijk. Dit artikel wordt aan hen gewijd.

Koperslager. Bron: geneaknowhow.net, het verleden in beeld, verzameling Jan en Caspar Luyken (ca 1690).

Twee namen zien we in dit artikel geregeld langskomen: Theodorus en Dirck/Dirk/Derk; daarom eerst even een uitleg over deze namen, om verwarring te voorkomen. Om de een of andere reden kwam het vaak voor dat jongens die RK gedoopt waren als Theodorus, de roepnaam Dirk kregen. In de kerkelijke doop- en trouwboeken werd meestal de naam Theodorus gebruikt,

maar in de burgerlijke administratie de naam Dirck, Dirk of Derk. Dat zien we ook bij de familie Wouters. Wat verder opvalt is dat hun naam Wouters/Woutersen, hoewel die ooit een patroniem moet zijn geweest (een achternaam afgeleid van de voornaam van de vader) al in de achttiende eeuw als vaste familienaam werd gebruikt.

I Dirck Wouters(en) en Hendrica van der/den Ham

In het Burgerboek van Harderwijk 1572–1808 staat de volgende inschrijving: *Dirck Woutersen geboren in 't Luijkerland heeft sijn kleyn burgerregt gewonnen en betaalt met 30 gld. Actum den 13 Maart 1767.*

SMEEDE POORT te HARDERWIJK.

DE HOGEBRUG POORT te HARDERWIJK.

Smeede Poort en de toren van Onze Lieve Vrouwe Kerk, 1784. Hogebrug Poort, 1784. Bron: Gelders Archief, 1551-1862

Dirck kwam dus uit de provincie Luik, maar hoe, waarom en wanneer? In elk geval werd hij in maart 1767 burger van Harderwijk, en hij trouwde kort daarna met Hendrica van der Ham, die ook in Harderwijk woonde. Hun huwelijk werd op 5-5-1767 gesloten in de Nederduits Gereformeerde kerk (waardoor het rechtsgeldig was): 'Dirk Wouters j.m. en Hendrica van der Ham j.d. beide hier woonende', en op 6-5-1767 in de RK kerk: '6ta Maji matrimonis juncti sunt Theodorus Wouters et Henrica van den Ham, testes fuerunt Stephanus Groot et Cornelia Buitenhuijs' (6 mei zijn in de echt verbonden Theodorus Wouters en Henrica van den Ham, getuigen waren Stephanus Groot en Cornelia Buitenhuijs).

De doop van Hendrica van der Ham is in het RK doopboek van Harderwijk niet te vinden; mogelijk werd zij ergens anders geboren. Maar zij werd moeder van vier kinderen Wouters, die wel werden ingeschreven in dit doopboek:

1. 23-2-1768 Adrianus Wouters
2. 14-9-1770 Everardus Wouters
3. 18-5-1773 Theodorus Wouters
4. 13-5-1776 Helena Wouters

Adrianus Wouters is waarschijnlijk jong gestorven.

Everardus Wouters trouwde 14-9-1800 RK te Nijkerk met de ca. 1768 in Nijkerk geboren Everarda Hendriks van Esveld. Uit dit huwelijk werden tussen 1801 en 1804 drie kinderen geboren: Theodorus, Adelberta en Henricus. Everardus Wouters werkte eerst als koperslager in Nijkerk, maar ging daarna in militaire dienst. Hij is 3-4-1810 overleden in het hospitaal te Bergen op Zoom. Zijn weduwe Everarda trouwde 11-9-1811 met Johannes Blank, boerenknecht. Zij stierf 1-4-1860 in Nijkerk, 92 jaar oud.

Theodorus Wouters, ook genoemd Dirk Wouters, zal verderop uitgebreid worden besproken (zie II).

Helena Wouters trouwde 30-5-1802 voor het gerecht te Alkmaar met Jan Lucassen, ca. 1765 geboren te Didam en wonende te Alkmaar. Hun huwelijk werd 17-6-1802 in Harderwijk RK ingezegend. Zij gingen in Alkmaar wonen, waar Jan de kost verdiende als schoenmaker, en waar tussen 1803 en 1811 vier kinderen werden geboren: Joanna, Theodorus, Henrica Barbara en Antonia. Bij de doop van Joanna was Henrica van der Ham getuige. Het jongste kind heeft maar tien dagen geleefd, en Helena Wouters stierf een dag na haar baby, op 17-9-1811, 35 jaar oud. Jan Lucassen overleed 9-3-1820 op 55-jarige leeftijd.

In de Recognitieboeken, onderdeel van het Oud Rechterlijk Archief van Harderwijk, staan enige akten waarin Dirk Wouters en zijn vrouw Hendrica van den Ham worden genoemd. Het betreft geldleningen, het kopen van huizen en van een tuin. En hun testament. Hierna volgt een samenvatting van deze akten.

Dirk Wouters en Hendrica van den Ham kopen bij een openbare verkoop op 15-4-1769 van de erfgenamen van wijlen Cornelis Schuurman en zijn vrouw Metjen Hendriks *een huys en erve met een plaats daar agter, staande en gelegen in de Luttekepoortstraat binnen dese stad, naast het huys van Bessel Albertsen ter eenre en het huys van Gerret Scherrenberg ter andere sijde*. Zij moeten daarvoor 1008 gld. betalen, waarna de overdracht op 29-11-1769 plaatsvindt.

Waarschijnlijk om dit huis te kunnen bekostigen hebben zij 1000 gld. geleend van Jonkvrouwe Christina Margaretha van de Graaff tegen een rente van 3% per jaar tot aan de aflossing van de lening. Het huis aan de Luttekepoortstraat dient hierbij als onderpand. Terugbetaling van het geleende bedrag kan/moet op 1 november van enig jaar worden gedaan, mits daarvoor zes maanden

van tevoren wordt gewaarschuwd. Van deze schuldbekentenis wordt op 6-11-1769 een akte opgemaakt.

In een akte d.d. 23-4-1780 verklaart het echtpaar Dirk Wouters en Hendrica van den Ham wegens lening schuldig te zijn aan Juffer Lucretia Ravensberg en haar erfgenamen een bedrag van 600 Caroli-guldens à 20 stuivers per stuk. Hierover moet jaarlijks op de vervaldag tot aan de aflossing een rente van 3% worden betaald, en de aflossing kan/moet op 1 mei van enig jaar geschieden, mits daarvoor drie maanden van tevoren wordt gewaarschuwd. Onderpand is het huis aan de Wullewevers- of Luttekepoortstraat.

In een akte van 14-5-1788 verklaart Arnoldus Franciscus van Rosendael als gemachtigde van Johannes Arnoldus Zikken en Anna Maria Zikken in erfkoop aan Dirk Wouters en Hendrica van der Ham te hebben verkocht *een hof leggende buiten deze stad in een gang aan de oude touwbaan, tusschen den hof van J. Gelderman ter eenre, en die van Hendrik van der Horst ter andere zijde*, voor de somma van 250 gld.

Dirk Bredegaar, Rijer Bredegaar en Jacoba Gerrits, Rijk Hendriksen en Lijsbet Bredegaar verklaren op 7-4-1798 in erfkoop te hebben verkocht aan Derk Wouters en Hendrika van Ham *een hof met zijn vrugtboomen en huisje, geleegeen buiten de Smeepoort, naast den hof van Derk Woutersen voorn[oemd] ter eenre, en den hof van J. van Beek ter andere zijde*, voor een bedrag van 189 gld. *Actum Harderwijck d. 5 Maij 1798. Vierde jaar der Bataafsche vrijheid.*

In een akte van 11-5-1807 verklaren Arend de Wilde en Anna Stulting in erfkoop verkocht te hebben aan Dirk Wouters en Hendrica van den Ham *een huis staande in de Hoogstraat No 495 tusschen het huis van Antinck ter eenre, en van wijlen Jan*

Kemper ter andere zijde, voor een bedrag van 313 gld.

Dirk Wouters en Hendrica van den Ham laten op 26-7-1803 hun testament maken. Zij legateren aan hun zoon Dirk Wouters het door hen bewoonde huis staande in de Wolluweverstraat en de tuin gelegen in de oude touwbaan, alsmede alle tot de koperslagerswinkel behorende gereedschappen. Reden van dit legaat is dat deze zoon bij hen in huis woont en in de koperslagerij werkt. Enige en universele erfgenamen van al hun overige na te laten goederen in drie gelijke delen zijn hun drie kinderen Evert, Dirk en Helena Wouters, of bij hun voor-overlijden hun nakomelingen. (Dit testament werd geregistreerd in het Recognitieboek der Stad Harderwijk den 30 van Hooimaand 1810 [30-7-1810], fol. 24 fso).

Dirk Wouters is in juli 1810 overleden; in het begraafboek van Harderwijk werd 10-7-1810 vermeld: *Dirk Wouters bijgezet op het kerkhoff. Rooms*. Een aantal bladzijden verder op 7-1-1811: *Hendrica van den Ham, wed. D. Wouters*.

II Theodorus (Dirk) Wouters, koper- en blikslager in de Luttekepoortstraat

Theodorus (Dirk) Wouters, zoon van Theodorus (Dirck) Wouters en Henrica van der Ham, werd geboren in Harderwijk op 18-5-1773, en daar een dag later RK gedoopt. Hij werkte in de koperslagerij van zijn vader in de Wolluwever- of Luttekepoortstraat, en zette na diens dood het bedrijf voort.

Op zijn 31ste trouwde Dirk Wouters voor het gerecht van Harderwijk met Doortje Rosendaal, die in Putten woonde, maar geboren werd in Xanten. Op dezelfde dag, 28-11-1804, werd hun huwelijk ingezegend in de RK kerk te Harderwijk; daar werden zij genoemd Theodorus Wouters en Dorothea Roosendaal. Volgens het doopregister

van de Sankt Viktor Kirche in Xanten werd zij op 28-5-1777 gedoopt als Maria Dorothea Rosendael, dochter van Theodorus Rosendael en Anna Catharina van Uhm. Hoe en waarom Doortje in Putten terecht kwam is niet bekend. Haar ouders zijn beiden in Xanten overleden, resp. in 1793 en 1795.

Dirk en Doortje lieten op 18-10-1806 hun zoon dopen. Zij noemden hem Theodorus Camillus. (Van Theodorus Camillus is geen roepnaam bekend; ik zal hem verder gemakshalve Th.C. noemen). Een maand later, op 29-11-1806 is Doortje gestorven, en zij werd op 4-12-1806 in Harderwijk begraven. Volgens de memorie van successie bedroeg de boedel niet meer dan f 300,- en was daarom belastingvrij.

Dirk vond een nieuwe vrouw, maar voordat hun huwelijk werd gesloten bracht hij een bezoek aan de rechtbank voor het opmaken van een zogenaamde akte van uitkoop om de moederlijke erfenis van zijn zoon Th.C. veilig te stellen. Deze erfenis bestond uit een boek met zilver beslag en een paar zilveren gespen, en een bedrag van f 300,- uit te keren na het door Th.C. bereiken van de meerderjarige leeftijd. Dirk Wouters trouwde op 13-10-1809 voor het gerecht van Harderwijk met Anna van der Borg en op 30-10-1809 in de RK kerk. Daar werden zij genoemd Theodorus Wouters en Joanna van der Borg. Anna was een dochter van Bernardus van der Borg en Bernardina Stam. Bij haar doop in de Sankt Martini Kirche te Emmerich op 1-2-1789 kreeg zij de namen Anna Joanna Wilhelmina. Bernardus van der Borg was overigens jarenlang koster van deze kerk.

Op 26-8-1810 werd hun zoon Bernardus Wouters in Harderwijk gedoopt. Getuigen waren Bernardus van der Borg en Henrica van der Ham. Een broertje voor Th.C. Meer kinderen kwamen er echter niet. Er is geen

bewijs van, maar vermoedelijk was Bernardus niet gezond. Bij de volkstellingen van 1830 en 1840 werd achter zijn naam geen beroep vermeld, hoewel hij toen al resp. 19 en 29 jaar oud was. Dat Dirk Wouters een paar extra handen in zijn werkplaats best kon gebruiken blijkt uit het feit dat er een inwonende koperslagersknecht was, een zekere Jan Obee uit Amsterdam. Bernardus had waarschijnlijk een geestelijke of lichamelijke beperking en is ook niet oud geworden. Hij is op 3-6-1848 op 37-jarige leeftijd in de Luttekepoortstraat overleden, zonder beroep en ongehuwd.

Dirk Wouters, meester koper- en blikslager, heeft op 12-1-1850 zijn testament laten maken door notaris C.L. Vtringa te Nunspeet (akte 3608-6). Andere personen in dit testament genoemd zijn: Theodorus Camillus Wouters, zoon uit eerste huwelijk, en Johanna Wilhelmina van der Burg, tweede echtgenote. (De inhoud van deze akte is niet relevant, want in 1855 volgt een wijziging van het testament).

De Griffier van der UPWICH, zal op Vrijdag den 23sten April aanstaande, des voormiddags ten 10 ure, voor het Huis van **D. WOUTERS**, Mr. Koperslager alhier, publiek Verkoopen: Eenige Meubilaire GOEDEREN, BEDDEN, enz. Alles te zien daags te voren van 10 tot 2 uur.

Bron: snww.nl, Overveluws Weekblad 19-4-1851

De Ondergeteekende de KOPER- en BLIKSLAGERS-AFFAIRE aan zijnen Zoon **F. C. WOUTERS** alhier overgedaan hebbende, bedankt zijne vroegere begunstigers, zoo wel binnen als buiten de Stad, voor het hem gedurende zoo vele Jaren verlene vertrouwen, deszelfs Opvolger minzaamst aanbevelend.

HARDERWIJK, 26 April 1851.

D. WOUTERS.

• • Ingevolge bovenstaande *Adeertentie*, de KOPER- en BLIKSLAGERS-AFFAIRE van mijnen Vader **D. WOUTERS** alhier overgenomen hebbende, zoo beveel ik mij in de gunst van een iegelijk, zoo wel binnen als buiten de Stad, eene prompte en civiele bediening belovende.

HARDERWIJK, 26 April 1851.

F. C. WOUTERS.

Bron: snww.nl, Overveluws Weekblad 26-4-1851

In april 1851 plaatsden Dirk Wouters en Theodorus Camillus Wouters een advertentie in het Overveluws Weekblad, waarin zij

laten weten dat de koper- en blikslagers-affaire wordt voortgezet door de laatste. Dirk Wouters biedt in de krant nog wat meubilair te koop aan, en daarna verhuist hij met zijn vrouw naar Leiden, waar zij gaan wonen in de Looyerstraat.

Waarom naar Leiden? Misschien omdat daar, in dezelfde straat, al een zuster van Anna woont: Maria Dorothea van der Borg, getrouwd met Johannes Bernardus Brink. Deze doet in maart 1856 aangifte van het overlijden van zijn zwager. Theodorus Wouters is op 15-3-1856 op 82-jarige leeftijd gestorven in de Looyerstraat, en werd begraven op de begraafplaats Zijlpoort, graf nr. 84.

Johannes Bernardus Brink, meesterknecht in een zeemtouwerij, doet op 14-6-1856 aangifte bij de *ontvanger van het regt van successie* te Leiden. Volgens de memorie van successie zijn hij en zijn vrouw erfgenaam van de helft der nalatenschap. De andere helft komt de kleinkinderen toe (vijf kinderen van de in 1855 al overleden Theodorus Camillus Wouters. Hun voogd, Johannes Josephus Franciscus Margrij, koopman te Harderwijk, doet uit hun naam aangifte). Verwezen wordt naar het testament van Dirk Wouters d.d. 17-4-1855 bij notaris Pieter Muller te Leiden. Daarin staat ook dat Dirk aan zijn vrouw zijn zilveren horloge ter waarde van *f* 4,50 legateert, en dat zij tot haar dood een jaarlijkse uitkering zal ontvangen; deze wordt geschat op *f* 22,-. De gezamenlijke boedel van het echtpaar Wouters (in gemeenschap van goederen getrouwd) wordt getaxeerd op *f* 1955,33. De nalatenschap bedraagt daarvan de helft, en wordt na aftrek van de begrafenis-kosten door twee gedeeld. Dat resulteert in een erfenis voor de kleinkinderen van *f* 443,87, waarover geen belasting verschuldigd is. Johannes Brink erft het-

zelfde bedrag, maar na aftrek van de eerdergenoemde legaten resteert daarvan *f* 373,37, waarover hij *f* 55,41½ belasting moet betalen. In deze aanslag werd rekening gehouden met drie levensjaren van de weduwe Wouters ($3 \times f$ 22,-), maar het zouden er wat meer worden. Anna werd 78 jaar. Zij stierf, eveneens in de Looyerstraat, op 14-11-1867. In de overlijdensakte wordt zij genoemd Maria Johanna Wilhelmina van der Borg, weduwe van Theodorus Wouters. Helaas is haar memorie van successie onvindbaar. Het Nationaal Archief in Den Haag bewaart de memories van de Zuidhollandse kantoren, maar de jaargang 1867 van kantoor Leiden ontbreekt.

III Theodorus Camillus Wouters en Hermina Everharda Nijenhuis

Theodorus Camillus Wouters, geboren 18-10-1806, was een maand oud toen zijn moeder overleed. Wie zou er daarna voor hem hebben gezorgd? Hij was drie jaar toen zijn vader hertrouwde.

In 1825 werd hij ingeloot voor de militaire dienst, maar was als koperslagersknecht kennelijk onmisbaar in het bedrijf van zijn vader. Door nummerwisseling (tegen betaling) werd hij vrijgesteld van dienst. Notaris C.L. Vitringa te Nunspeet maakte van deze nummerwisseling een akte op (3601-57).

Theodorus Camillus Wouters trad op 27-5-1835 in Harderwijk in het huwelijk met Hermina Everharda Nijenhuis (Nieuwenhuijs). Zij werd op 12-4-1811 in het RK doopboek van Arnhem ingeschreven als dochter van Joannis Everhardus Nieuwenhuijs en Mechtildis Michels. Johannes Everhardus Nijenhuis was een neef van Anna van der Borg. Hij woonde met zijn tweede vrouw Hendrica Klijntunte en hun gezin in de Schoenmakerstraat, vlakbij de Luttekepoortstraat.

Op het militiecertificaat van de provincie Gelderland d.d. 13-4-1835 (één van de huwelijksbijlagen) staat het signalement van Th C.: lengte 1 el 675 strepen, (= 1,675 m) aangezicht lang, voorhoofd hoog, ogen blauw, neus gewoon, mond idem, kin rond, haar bruin, wenkbrauwen idem, merkbare tekenen geen.

Th.C., die bij de volkstelling van 1830 nog bij zijn ouders woonde in huis 315 van de Luttekepoortstraat, staat bij de volkstelling van 1840 ingeschreven op het adres Luttekepoortstraat 319, samen met zijn vrouw en twee kinderen. Waarschijnlijk is hij na zijn huwelijk daarheen verhuisd. Volgens het bevolkingsregister 1850-1855 woont het gezin in die periode in wijk 5, Luttekepoortstraat 25. Er heeft inmiddels dus een nummerwijziging plaatsgevonden; Harderwijk werd ingedeeld in wijken, en de huizen werden toen per wijk genummerd. Het huis van Dirk Wouters werd omgenummerd van 315 naar wijk 5 nr 20. Later verhuist Th. C. met zijn gezin naar dat huis, en in april 1851 vertrekken Dirk Wouters en Anna van der Borg naar Leiden, en knecht Jan Obee gaat naar Alkmaar.

Lang heeft Th.C. niet van zijn nieuwe status en huis kunnen genieten. Zijn vrouw Hermina overlijdt op 1-6-1853, 42 jaar oud, en laat haar man achter met vijf minderjarige kinderen. In mei 1854 geeft notaris De Mol te Harderwijk in een krantenadvertentie te kennen dat het huis aan de Luttekepoortstraat op 17-5-1854 openbaar zal worden verkocht. En op 11-11-1854 laat een zekere A. Formanoij door middel van een advertentie in het Overveluws Weekblad weten dat hij zich als mr. koper- en blikslager, lampenmaker en zinkwerker gevestigd heeft in het voormalige huis van D. Wouters, Luttekepoortstraat Wijk 5 nr. 20.

De Ondergeteekende heeft de eer aan zijne Stadgenooten bekend te maken, dat hij zich alhier in het gewezen Huis van D. WOUTERS gevestigd heeft als:

**Mr. Koper- en Blikslager,
Lampenmaker, Zinkwerker,**

en wat verder tot het vak behoort. Hij belooft eene *civiele en nette* behandeling.

Harderwijk,
Luttekepoortstraat Wijk 5 N°. 20. **A. Formanoij.**

Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe, Overveluws
Weekblad 11-11-1854

Wat daarna gebeurt is niet helemaal (eigenlijk helemaal niet) duidelijk.

Theodorus Camillus Wouters staat met gezin in het bevolkingsregister van Beverwijk van 23-9-1854 tot 19-10-1854 ingeschreven op het adres Breestraat 107a. Ook Hermina Everharda Nijenhuis wordt vermeld, hoewel zij toen al ruim een jaar dood was. Zij zouden dus in oktober 1854 terug zijn gegaan naar Harderwijk. Waar verbleef het gezin Wouters daarna?

Theodorus Camillus Wouters is in de Dolhuyssteeg te Leiden overleden op 27-2-1855 en Gerrit Veilbrief, bekende van de overledene, deed daarvan een dag later aangifte. Th.C. werd niet ouder dan 48 jaar. In de overlijdensakte werden nogal wat fouten gemaakt met de namen: Theodorus Wolters, weduwnaar van Johanna Hermina Neijhaus. Daarom had zoon Petrus Wouters voor zijn huwelijk in 1865 een akte van bekendheid nodig.

Wat deed Th.C. in de Dolhuysstraat in Leiden? Deze straat is niet in de buurt van het adres van zijn vader.

In de memorie van successie van Dirk Wouters worden twee vorderingen genoemd die deze had op zijn zoon Theodorus Camillus, resp. van f 251,- en f 93,91, zonder betaling van rente. Van welke datum deze leningen zijn wordt niet vermeld.

Ook de doodsoorzaak van Theodorus Camillus is niet bekend. Nogal wat vragen dus die waarschijnlijk nooit zullen worden beantwoord.

De kinderen van Theodorus Camillus Wouters en Hermina Everharda Nijenhuis

Theodorus en Hermina kregen acht kinderen, waarvan er echter maar vijf volwassen werden. Bij de dood van hun vader waren deze kinderen resp. 18, 15, 14, 10 en 8 jaar. De oudste zal wel al een baan als inwonende dienstbode hebben gehad. De drie jongens gingen naar hun oom, de molenaar Petrus Everhardus Nijenhuis. Het jongste meisje naar haar tante Wilhelmina Johanna Nijenhuis, weduwe van Johannes Egbertus Klijntunte. Hieronder een lijst van de kinderen uit het gezin Wouters-Nijenhuis.

1. Theodora Hendrika Wouters, dienstbode, geb. Harderwijk 20-1-1837, overl. Utrecht 6-6-1889, tr. Utrecht 28-11-1866 Hendricus Franciscus van Geenhuisen, smid, stoker, geb. Zeist 26-2-1843, overl. Utrecht 16-3-1925.
2. Theodorus (Dirk) Wouters, huisknecht, geb. Harderwijk 17-3-1839, overl. Utrecht 23-1-1870, ongehuwd.
3. Petrus Wouters, bakkersknecht, bakker, geb. Harderwijk 17-11-1840, overl. Utrecht 19-10-1890, tr. 1. Utrecht 23-8-1865 Maria Johanna van Geenhuisen, geb. Zeist 28-3-1839, overl. Utrecht 11-4-1874, tr. 2. Utrecht 9-2-1876 Johanna Maria Portengen, dienstbode, geb. Utrecht 18-8-1843, overl. aldaar 14-6-1933.

4. Mechtelina Johanna Wouters, geb. Harderwijk 1-5-1843, overl. aldaar 17-7-1844.
5. Johannes Everhardus Wouters, molenaar, koopman, winkelier, geb. Harderwijk 22-11-1844, overl. aldaar 9-4-1899, tr. Harderwijk 5-11-1884 Maria Schiffmacher, geb. Harderwijk 28-10-1843, overl. aldaar 31-12-1901. (Maria was een dochter van Albartus Schiffmacher, slager. Tot voor kort was er een slagerij Schiffmacher in Harderwijk. De laatste eigenaar verkocht de zaak in februari 2021).
6. Johanna Wouters, dienstbode, geb. Harderwijk 6-5-1846, overl. Den Haag 4-10-1920, tr. Den Haag 13-3-1878 Christiaan Johannes Joseph Engele, arbeider, geb. Den Haag ca. 1827, overl. aldaar 26-3-1901, weduwnaar van Klaaske Bos.
7. Hendrikus Wouters, geb. Harderwijk 10-7-1848, overl. aldaar 16-7-1848.
8. Hendrikus Bernardus Wouters, geb. Harderwijk 5-7-1849, overl. aldaar 16-12-1852.

Bronnen

- Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe (snwv.nl)
- Historisch Kenniscentrum Harderwijk (hkharderwijk.nl)
- Gelders Archief (geldersarchief.nl)
- Erfgoed Leiden en Omstreken (erfgoedleiden.nl)
- Matricula-online.eu

Marritje Blaauwendraat (1803–1882)

door Willem van Maren

Een van mijn betovergrootmoeders is Marritje Blaauwendraat. Ze is in 1803 geboren op de boerderij De Ginkel aan de Bovenhaarweg in de gemeente Leersum. Haar ouders waren Jan Blaauwendraat (1773–1854) en Jannigje van de Haar (1771–1845). Waarschijnlijk is ze vernoemd naar een tante, de zus van haar vader. Marritje heeft een oudere zus en vier jongere broers. De boerenwoning waar ze is geboren bestaat nog steeds en is nu een rijksmonument, maar er wordt geen boerenbedrijf meer gevoerd.

Boerderij de Ginkel, Bovenhaarweg 12 te Leersum

Marritje is ongeveer elf jaar oud als er op de boerderij heel bijzonder bezoek verschijnt. Zo vreemd en ongewoon dat er twee eeuwen later nog over gesproken wordt. Wat was er gebeurd?

In 1810 was Nederland door keizer Napoleon ingelijfd bij Frankrijk. Twee jaar later trok Napoleon met een groot leger naar Rusland maar hij werd uiteindelijk gedwongen om zich terug te trekken. Op de terugtocht werd Napoleon tenslotte door de gezamenlijke legers van Rusland, Pruisen en Oostenrijk in oktober 1813 bij Leipzig verslagen. De Pruisische en Russische troepen achtervolgden het Franse leger en trokken een maand later Nederland binnen, waarna

de Fransen Nederland verlieten. De bevolking van Woudenberg, Leersum en omgeving had de laatste twintig jaren veel legers voorbij zien trekken en ook ingekwartierd gehad: Nederlanders, Engelsen, Fransen en Duitsers uit Hannover of Pruisen. De soldaten droegen in die tijd kleurige uniformen en waren daardoor meteen als militair herkenbaar. Heel anders was dit met de Kozakken in het Russische leger. Zij moeten op de Nederlanders een diepe indruk hebben gemaakt door hun kleding, gedrag (met name drankgebruik) en gebrek aan hygiëne. Een burgemeester uit Barneveld schreef later over hen dat ze over het algemeen een goedaardig, maar zeer ruw uiterlijk hadden, met een sluike baard en haren. Hun uniform was een mengelmoes van allerlei plunje, lange jurken, schaapsvachten, Franse uniformen enz. Sommige Kozakken droegen wel vier stel kleren over hun uniform. Hun wapens bestonden uit een lange piek en pistolen. Ze reden op zeer hoge zadels op kleine, sterke, stekelharige paarden. “Het geheel gaf den indruk van een vuil-bruin-grijzen hoop mensen, wemelend van ongedierte.”

De Kozakken waren dan wel bevrijders, maar toch had de bevolking ook veel last van hen. Kalveren, varkens en schapen werden door hen soms gevorderd en geslacht voor de voedselvoorziening. De paarden van de Kozakken hadden op de lange tocht veel te lijden gehad en waren dikwijls in een slechte conditie. Daardoor werden regelmatig paarden van de boeren afgenomen en dan kreeg die boer “in ruil” het oude en afgeleefde paard van de Kozak ervoor terug.

Uit overlevering weten we dat de Kozakken ook een tijdlang op de Ginkel zijn verbleven. Ze aten daar 's morgens, net als de

Kozakken op een landweg in Nederland 1813. Bron: historiek.net/koerakken-exotische-bengels-uit-rusland/58498/

boer en zijn gezin, pannenkoeken. De moeder van Marritje zal die wel gebakken hebben.

Marritje is 26 jaar als ze op 20-2-1829 in Leersum trouwt met Jan van Ravenhorst. Het echtpaar gaat wonen op de boerderij Lammersdam in Maarsbergen. Uit dit huwelijk zijn negen kinderen geboren, allen in Maarsbergen:

1. Neeltje, geboren op 21-11-1829, overleden op 5-5-1882 te Woudenberg. Ongehuwd.
2. NN, geboren en overleden op 11-4-1831.
3. Jan, geboren op 19-5-1832, overleden op 27-2-1922 te Scherpenzeel, Ongehuwd.
4. Jannetje, geboren op 25-7-1834, overleden 11-11-1920 te Maarsbergen. Op 23-2-1865 te Maarn gehuwd met Cornelis van Wolfswinkel (1833–1912).
5. Gijsbertje, geboren op 10-2-1836, over-

leden op 20-10-1913 te Scherpenzeel. Gehuwd op 30-4-1868 met Jacob van Wolfswinkel (1835–1922).

6. Hendrik, geboren op 17-3-1838, overleden op 16-1-1913 te Woudenberg. Gehuwd op 20-2-1864 te Woudenberg met Aaltje van Egdome (1839–1920).
7. Grietje, geboren op 27-10-1839, overleden op 5-7-1922 te Scherpenzeel. Ongehuwd.
8. Jacoba, geboren op 30-7-1841, overleden op 26-3-1938 te Scherpenzeel. Ongehuwd.
9. Marrigje, geboren op 23-1-1844, overleden op 1-11-1920 te Scherpenzeel. Gehuwd op 3-3-1870 te Maarn met Breunis Jan van Wolfswinkel (1840–1920).

Jan van Ravenhorst
Mertje Blaauwendraat
Reyer Blouwendraad
Peter Blauwendraad
D V Ravenhorst
Wullef op Apeldooren
H. van Vulpen

Leersum, 20 februari 1829. Handtekeningen onder de huwelijksakte van Marritje Blaauwendraat en Jan van Ravenhorst. Jan van Ravenhorst (bruidegom), Mertje Blaauwendraat (bruid), Reyer Blouwendraad (broer van de bruid), Peter Blauwendraad (broer van de bruid), D V Ravenhorst (broer van de bruidegom), Wullef op Apeldooren (getuige), H. van Vulpen (wethouder als ambtenaar van de Burgerlijke Stand). De moeder van de bruidegom en de ouders van de bruid waren ook aanwezig maar verklaarden niet te kunnen schrijven. Opvallend is dat de drie Blaauwendraat's elk hun naam anders spellen.

In 1872 overlijdt haar echtgenoot. Twee jaar later verhuist Marritje met haar zoon Jan en dochters Grietje en Jacoba naar de zojuist gebouwde boerderij Bloemheuvel, (destijds) in de gemeente Woudenberg, vlakbij het dorp Scherpenzeel. Hier overlijdt Marritje op 13 november 1882. Ze wordt begraven in graf nr. 231 op de begraafplaats Glashorst in Scherpenzeel.

Familienaam

De familienaam Blaauwendraat – in welke spelling dan ook – is ontleend aan de boerderij Blauwendraad in het noorden van

de gemeente Rhenen, tussen de Cuneraweg en de Oude Veensegrindweg aan de voet van de Sparrenboomse Berg. De familie woonde daar al in het midden van de zeventiende eeuw en is later naar Woudenberg en Leersum vertrokken. De Blaauwendraat's zijn maar een kleine familie en alle personen met de naam Blauwendraad of Blaauwendraad hebben dezelfde stamvader.

De voorouders van Marritje waren landbouwers, voornamelijk in de omgeving van Scherpenzeel, Renswoude en Amerongen.

Van Marritje Blaauwendraat is vrij zeker nooit een foto gemaakt. Er is wel een foto van haar broer Peter Blaauwendraad (7-12-1806 / 11-2-1898). Peter is een van de ondertekenaars van de trouwakte van Marritje.

De bidprentjesverzameling van Bert Tobé

door Thijs van Veen

In ons afdelingsblad van september 2020 staat op bladzijde 57 een kort artikel van Bert Tobé over bidprentjes. Toen ik kortgeleden zijn naam weer tegenkwam in de rubriek 'Lezers helpen lezers' in de Amersfoortse Courant (Algemeen Dagblad) ("ik wil mijn bidprentjesverzameling blijven uitbreiden. Wie helpt mij daarmee?") was dat voor mij het signaal eens nader kennis te maken met Bert Tobé en zijn verzameling bidprentjes.

Opslag Bidprentjes.

Bert Tobé (73) woont in dezelfde wijk als schrijver dezes, in de wijk Nieuwland in Amersfoort. Bert was ict'er bij een groot jaargang 32

landelijk bedrijf, alwaar hij in 2015 met pensioen ging. Toen hij vroeger met stamboomonderzoek begon, ontdekte hij al snel dat hij veel informatie via bidprentjes kon verkrijgen. Hij begon bidprentjes te verzamelen. Om deze verzameling goed te kunnen beheersen schreef hij er zelf een programmaatje voor, Bert is immers ict'er. Dit programma werd ook via de dienst bestellingen van de NGV verkocht, voor tien gulden destijds. Toen echter buiten zijn medeweten wijzigingen in dit programma werden aangebracht, heeft hij de verkoop van dit programma stilgelegd.

De verzameling van Bert bestaat inmiddels uit 92.984 bidprentjes. Hij bewaart deze in dozen per letter van het alfabet.

In deze dozen zitten de bidprentjes met dezelfde beginletter verder ongesorteerd. De eerste letter van de achternaam van de overledene is bepalend en voor vrouwen is dat de eerste letter van de meisjesnaam. Zijn doelstelling is te komen tot 100.000 bidprentjes. Het valt Bert op dat hij relatief weinig respons vanuit het noorden van het land krijgt. Bidprentjes zijn een katholiek verschijnsel, in het noorden des lands wonen toch ook wel katholieken, zij het dan minder dan in het zuiden van ons land. Ook zullen noorderlingen wel eens een bidprentje hebben meegekregen van een begrafenis of crematie in het zuiden.

Bert kent ongeveer tien collega-bidprentjesverzamelaars met wie hij dubbele exemplaren ruilt. Na een oproep zoals op 19-7-2023 in de Amersfoortse Courant ontvangt hij veel reacties. Na ontvangst van een pakket bidprentjes legt hij deze eerst op alfabetische volgorde en haalt ze door een scanner, die de voorzijde en achterzijde

scant en, indien aanwezig, nog een aparte scan van de foto van de overledene maakt. Vervolgens geeft hij iedere scan een naam volgens een uniforme methode: de achternaam, voorletters, tussenvoegsels, geboortedatum en overlijdensdatum en een uniforme codering. De geboorte- en overlijdensdatum in de naamgeving van het afbeeldingenbestand zijn volgens de structuur jjjjmmdd en dus ook 01 tot en met 09 (met een voorlooptul) voor de maanden januari tot en met september en voor de eerste negen dagen van de maand.

Bert Tobé heeft vier websites gemaakt:

ebotsoft.nl

Deze website bevat diverse programma's die gedownload kunnen worden.

Het downloaden van de software voor bidprentjes geeft ook een helpfile voor het gebruiken van deze software.

mijnbidprentjes.nl

Op deze website staan alle (op dit moment 92.984) door Bert verzamelde bidprentjes. Dit is de eigen verzameling van Bert. Op diverse manieren kan in dit bestand gezocht worden. Sowieso op de eerste letter van de achternaam, maar ook op de naam van de overledene of van de partner en op de geboorteplaats en de plaats van overlijden. Bij een deel van de bidprentjes kun je ook doorklikken naar een scan van het bidprentje. Van alle bidprentjes zijn scans aanwezig, echter in verband met de ruimte op de server zijn alleen de scans van de 'kleine' en van de 'grote' bidprentjes zichtbaar. Dit is ruim 20% van het totale aantal bidprentjes (Bert verdeelt zijn collectie van thans 92.984 bidprentjes in 20.041 kleine, 72.109

normale en 834 grote bidprentjes). Iedereen kan bij hem een scan aanvragen van een bidprentje, die wordt dan kosteloos toegezonden aan het opgegeven e-mail-adres. Een enorme indrukwekkende verzameling.

onzebidprentjes.nl

Deze website is door Bert opgezet om mensen die niet de beschikking hebben over een eigen website te helpen toch zijn of haar bidprentjes aan iedereen te tonen. Dit zijn dus verzamelingen van anderen. Bert is een groot voorstander van het ontsluiten en delen van informatie. Het is Bert een doorn in het oog als hij ziet dat mensen een zorgvuldig opgebouwde verzameling uitsluitend voor zichzelf behouden. Hij helpt graag anderen om de informatie omtrent hun verzameling met iedereen te kunnen delen. Een moeilijkheid is dan wel dat iedereen een eigen systeem hanteert. Er kunnen bijvoorbeeld verschillen zijn in de vermelding van de namen (hoe krijg je de vermelding van de naam 'Hendrik van Dijk' in een alfabetische lijst bij de letter D?) of van de datums (alternatieven: 2-8-23, 2-8-2023, 02-08-2023, 20230802, 2 augustus 2023, woensdag 2 augustus 2023). Bert doet een oproep aan iedereen om de gegevens te delen. Blijf niet op je eigen verzameling zitten! Laat anderen hier ook plezier van hebben!

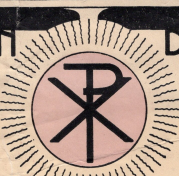
mijnwieisdit.nl

Bij het verzamelen van gegevens kom je veel foto's tegen waarbij je niet weet wie de personen op de foto's zijn. Deze website is dan ook bedoeld om foto's te laten zien waarvan de personen die op de foto staan, niet bekend zijn.

Naast bidprentjes verzamelt Bert Tobé ook geboortekaartjes, trouwkaartjes en communieprentjes.

Het moge duidelijk zijn dat in het maken en onderhouden van de verschillende websi-

**ZALIG ZYIJN
DIE IN**

**DE DOODEN
DEN HEER STERVEN**

Joan. 5.4.0.

Heden overleed tot onze diepe droefheid, na een langdurig, geduldig gedragen lijden, na meerdere malen gesterkt te zijn door de Cenademiddelen der H. Kerk, onze innigstgeliefde Echtgenoot, Vader, Behuudvader, Groot- en Overgrootvader, de Heer

Theodorus Johannes Kleverkamp

Echtgenoot van Grada Maria Gooiker,
in den ouderdom van ruim 78 jaar.

Deventer, G. M. Kleverkamp-Gooiker.
Deventer, J. A. Koolhof
A. A. Koolhof-Mulder en kinderen.
São Paulo, Brazilië, Pater Damiaan S.S.C.C. - Th. J. H. Kleverkamp.
Utrecht, Frater Paschalis - G. J. A. Kleverkamp.
Deventer, A. M. J. Slot-Kleverkamp
A. M. E. Slot en kinderen.
Zwolle, Th. M. Leussink-Kleverkamp
A. J. Leussink en kinderen.
Rotterdam, Zuster Paschalis J. M. J. - G. M. Kleverkamp.
Diepeveen, J. G. M. Tjhuis-Kleverkamp
W. A. Tjhuis.
Valkenburg, Pater Polycarpus S.S.C.C. - A. J. Kleverkamp.
Utrecht, Frater Damiaan - L. J. Kleverkamp.

DEVENTER, 24 April 1943.
Kromme Kerkstraat 21.

De Plechtige H. Uitvaartdienst zal plaats hebben Woensdag 28 April a.s. in de parochiekerk van 't H. Hart van Jezus om 9.30 uur, waarna begrafenis van uit de kerk.
Wij bevelen onzen dierbaren Overledene hartelijk in Uwe gebeden aan.

Geen bezoek. Gaarne H. H. Missen.

Één van de vele bidprentjes

tes en in het beheren van de gehele collectie bidprentjes al heel veel tijd is gaan zitten. Bert geeft aan dat hij de meeste dagen van 8 uur 's ochtends tot 1 uur 's middags bezig is met zijn bidprentjes. Om 13.00 uur is het tijd voor andere bezigheden en verplichtingen zoals het onderhouden van de moestuin, boodschappen doen e.d. Hij is geen bezoeker van genealogische contactdagen of dergelijke evenementen.

Hoe zit het met de bidprentjes op de website van de NGV? Bert heeft in het verleden heel veel bidprentjes aan het Verenigingscentrum / Informatiecentrum van de NGV geleverd, maar de NGV geeft nu aan geen bidprentjes meer te willen ontvangen. Waar vind ik de bidprentjes op de website van de NGV? Hanteer de volgende:

- Inloggen
- Collecties
- Bidprentjes, familie-advertenties en aankondigingen

- Scans
- Gebeurtenis
- en kies hier voor Bidprentje.

Schrijver dezes heeft kennisgemaakt met een zeer enthousiaste verzamelaar van bidprentjes. Heel systematisch en met heel veel discipline houdt hij zijn verzameling bij. Aan de lezers de uitnodiging om de diverse genoemde websites te bezoeken, om Bert te voorzien van (dubbele of zelf niet meer gewenste) bidprentjes (contact via bpr@mijnbidprentjes.nl) en om, indien men geen eigen website heeft, de eigen verzameling bidprentjes met zijn medewerking te ontsluiten via onzebidprentjes.nl. De oplettende bezoeker van de genoemde websites zal merken dat Bert altijd Bidprentjes met een hoofdletter schrijft. Merkwaardigerwijs schrijft hij dan in zijn bestand 'de Bilt', 'den Haag' en 'den Bosch' zonder hoofdletter D.

Bert, veel succes, op naar de 100.000!

Geschiedenis in het zand

door Freja Schuitemaker

Onze Vaderlandse Geschiedenis kent vele mooie en minder mooie momenten. Tussen ca. 2000 voor Christus en nu is er heel veel gebeurd en veranderd. Voor generaties is de geschiedenis en dan met name datgene wat is opgeschreven van belang. Wij zoeken naar onze voorouders en verdiepen ons in de tijd waarin zij leefden. Zo schreven monniken in kloosters de boeken over en om ze te kopiëren. Dat was met recht monnikenwerk.

En dat geldt ook voor ons genealogen. Het zoeken naar onze voorouders is monnikenwerk, een uitdrukking die vandaag de dag nog steeds wordt gebruikt. Zo zijn er ook al heel wat spreekwoorden en gezegdes in onze taal gekomen.

Zoals hier is te zien: Als de wijn is in de man zit de waarheid in de kan!

Wat betreft de geschiedenis: weet u nog wat Christiaan Huygens, Eise Eisinga of Antoni van Leeuwenhoek voor ons betekenden?

En hoe zat het ook al weer met Maria Henriëtte Stuart en Stadhouder Willem II en de rest van ons koningshuis?

En wat hadden deze vrouwen te melden?

Kortom om al onze geschiedenis te othouden, dat is wat te veel gevraagd van ons. Gelukkig hebben wij daar nu het internet voor. En bedenk: je bent nooit te oud om te leren.

Deze foto's zijn gemaakt in Garderen bij de Zandsculpturen. Het onderwerp is, zoals u wel zult begrijpen, onze Vaderlandse Geschiedenis, uitgebeeld in zand. Het is zeker de moeite waard om hier eens een kijkje te gaan nemen en onze Vaderlandse Geschiedenis op een andere manier te bekijken. Voor meer informatie zie de website: zandsculpturen.nl

Gezocht familieleden van Peter Lobel en Wilhelmina F. van Duinen

door Heleen Wijnands en Freja Schuitemaker

Bij de NGV-Amersfoort is een verzoek binnengekomen om familie van Peter Lobel en Wilhelmina F. van Duinen te vinden. Reden is dat er een trouwfotoalbum en losse foto's van de familie zijn gevonden. Het doel is om deze foto's bij familieleden terecht te laten komen.

Bij ons bekende gegevens:

Peter Lobel, zoon van Jacobus Lobel en Martha Mark. Geboren 9-11-1879 Amersfoort, overleden 11-12-1960 Amersfoort (81 jr.).

Gehuwd: 24-10-1900 Amersfoort met Wilhelmina Frederica van Duinen, dochter van Gerrit van Duinen en Hendrika Collet. Geboren 5-4-1882 Amersfoort, overleden 17-4-1943 Amersfoort (61 jr.).

Kinderen:

1. Gerrit Lobel, geboren 21-6-1901 Amersfoort, overleden 25-8-1905 Amersfoort (4 jr.).

2. Martha Lobel, geboren 29-1-1904 Amersfoort. Gehuwd 2-6-1927 Amersfoort met Albertus Wilhelmus Gerardus van Roon. Kinderen onbekend.
3. Hendrika Lobel, geboren 5-9-1905 Amersfoort, overleden 12-4-1961 Amersfoort. Ongehuwd.
4. Jacoba Lobel, geboren 23-11-1907, overleden 12-11-1909 Amersfoort (1 jr.)
5. Gerritje Jacoba Lobel, geboren 25-4-1913 Amersfoort. Gehuwd 1952 of later met L.W.S. van den Berg in Amersfoort. Geen kinderen. Het huwelijksalbum betreft dit echtpaar.

Bent u of kent u verwant(en) van deze familie, laat het ons weten. Mail uw antwoord naar nieuwsredacteur-aft@ngv.nl.

L.W.S. van den Berg en Gerritje J. Lobel

Peter Lobel en Wilhelmina F. van Duinen

Martha, Hendrika en Gerritje Lobel

Cursus genealogie

door Willem van Maren

Bij voldoende belangstelling begint op 16 februari 2024 in Veenendaal weer een cursus Stamboomonderzoek. De cursus bestaat uit drie lessen en een bezoek aan het gemeentearchief. Voor verdere bijzonderheden en aanmelding zie: cursus.bibliotheekveenendaal.nl/cultuur-geschiedenis/stamboomonderzoek-waar-kom-jij-vandaan.

Genealogische bron op het internet

door Willem van Maren

Helemaal in het oosten van onze afdeling liggen de dorpen Otterloo en Harskamp. Paul Bouw heeft speciale interesse in dit gebied en heeft een aantal oude bronnen ge-

transcribeerd en op het internet geplaatst. Ook een genealogie van het Veluwe geslacht Van Delen vindt u hier en nog veel meer. Zie paulbouw-geschiedenispagina.nl/.

Boekbesprekingen

door Willem van Maren

Ruud Hopster

Buiten de stad is niks. Het verdwenen en vergeten leven en landschap in Hoogland-Zuidoost.

Hoogland 2022, €20

De Historische Kring Hoogland heeft een mooi boek uitgebracht over de historie van Liendert, Schothorst, Zielhorst, Vinkenhoef en nog veel meer boerderijen en huizen ten noorden van Amersfoort. Veel van de oude bewoning en van het landschap is nu verdwenen, maar dankzij dit boek is de oude situatie nu goed en heel leesbaar gedocumenteerd. Het werk behandelt de geschiedenis van de boerderijen en hun bewoners/eigenaren. Voor sommige goederen zijn er verwijzingen naar de middeleeuwen, maar de meeste beschrijvingen beginnen pas omstreeks 1600 of later. Het is een mooi uitgegeven boek met heel veel oude foto's en kaarten, vaak in kleur. Er is een omvangrijke verantwoording van bronnen en literatuur. Heel nuttig en waardevol is het uitgebreide personenregister.

Dolly Verhoeven, Maarten Gubbels en Michel Melenhorst (hoofdredactie)

VERHAAL VAN GELDERLAND.

Deel I. Van prehistorie tot 1025. Gelderland voor het Gelderland werd.

Deel II. Van 1025 tot 1543. Gelderland als zelfstandig graafschap en hertogdom.

Deel III. Van 1543 tot 1795. Gelderland als Nederlands gewest.

Deel IV. Van 1795 tot 2020. Gelderland in het Koninkrijk der Nederlanden.

Amsterdam 2022, €100

Vorig jaar verscheen in vier delen de prachtig uitgegeven geschiedenis van Gelderland. Het is een indrukwekkend en schitterend geïllustreerd werk geworden. Lang geleden waren er al boeken over de Gelderse historie verschenen maar die waren onvolledig en dikwijls verouderd.

Gelderland is niet alleen de grootste provincie van Nederland maar heeft misschien ook wel de interessantste geschiedenis van alle gewesten. Dolly Verhoeven, hoogleraar in de Gelderse geschiedenis aan de Radboud Universiteit, heeft met 21 andere auteurs het bijzonder rijke en boeiende verhaal over Gelre vastgelegd. Zonder overdrijving mag gezegd worden dat de geschiedenis van Gelderland veel interessanter is dan die van Holland, maar toch kreeg Holland vroeger (en soms nog wel) veel meer aandacht. Lange tijd was de Vaderlandse Geschiedenis zoals die op basisscholen werd onderwezen vooral Hollandse geschiedenis. Iedereen heeft gehoord over Floris V en Jacoba van Beieren, maar wie kent het verhaal van Reinoud I, Eleonora van Engeland of Karel van (Egmond) Gelre?

Een bijzonder en origineel aspect van Verhaal van Gelderland is de aandacht voor landschap door de eeuwen heen.

Het boek is belangrijk voor iedereen die meer wil weten over de omstandigheden waarin zijn/haar Gelderse voorouders hebben geleefd, gewoond en gewerkt. Voor wie geen Gelders voorgeslacht heeft is het een boeiend boek over een deel van Nederland dat in het onderwijs vaak is verwaarloosd.

Stel je voor

Mijn naam is **René Corbeij**, zojuist gepensioneerd docent geschiedenis HAVO/VWO.

Wat was de aanleiding om met genealogie te beginnen?

Mijn vader was in het bezit van een familiestamboom, uit 1950. Als kind zat ik daar wel eens in te bladeren, luisterde naar zijn familieverhalen en bekeek antieke foto's van familieleden.

Wanneer bent u met genealogie begonnen?

In de jaren '90 besloot ik dat het tijd werd de familiestamboom bij te werken en schreef meer dan honderd brieven naar familieleden. Internet was net aan het beginnen.

Welke namen onderzoekt u en uit welke regio?

- Corbeij – Thorn, Midden-Limburg
- Smeets – Limburg
- Verhagen – Leersum/Woudenberg/Odijk
- Drost – Zuid-Holland

Welk computergenealogieprogramma gebruikt u om uw gegevens bij te houden?

PRO-GEN

Hoever bent u gevorderd met het onderzoek?

In 2010 heb ik samen met twee stamboomneven een boekje met de stamboom van de familie Corbey/Corbeij gemaakt en zo'n 120 exemplaren daarvan verspreid. Verder zoek ik kwartierstaten van kennissen en collega's uit.

Welke problemen ondervindt u bij uw onderzoek?

Tijd, maar sinds kort ben ik gepensioneerd.

Welk doel streeft u na?

Publiceren van een boek, stamboom op internet plaatsen of een overzicht maken voor je zelf? Mijn verzameling van gegevens, foto's, documenten, enz. verder uit te breiden.

Wat is uw grootste, onverwachte of leukste vondst tot nu toe?

Als kind al had ik belangstelling voor de familiestamboom. Ik zie mijzelf nog liggen voor de kolenhaard met het boek voor mij. Vooral de persoon van Maria Rochus Hendrik Jacob Corbey intrigeerde mij zeer. Hij stond slechts vermeld met zijn geboortedatum en de toevoeging vertrokken naar Buenos Aires. In gedachten noemde ik hem Rochus. Als jongeling was ik erg romantisch ingesteld en ben altijd nieuwsgierig gebleven naar de 'avonturier' Jacques Corbey. In de winter van 1998 vatte ik het plan op de stamboom van L.F.M. Corbey op te frissen en stuurde zo'n 100 brieven naar familieleden met de vraag naar gegevens. Internet kwam in de wereld en in een Argentijns telefoonboek vond ik twee adressen van Corbey's. Eén reageerde, namelijk Hernán Ignacio Corbey. Hij schreef mij dat hij inderdaad de zoon is van M.R.H.J. Corbey. De voornaam, die zijn vader in Argentinië gebruikt had, was Santiago of Roque. Verder schreef Hernan mij dat zijn vader uit Tegelen kwam en in een klooster gestudeerd had. Samen met een neef Rosi was hij vóór WO I naar Argentinië gekomen. Hij wist dat zijn vader voor de belasting werkte in havens en op luchthavens. Hij kende ook de namen van zijn grootouders aan zijn vaders kant.

Bij de brief, die Hernan mij stuurde, zaten wat documenten, waaruit bleek dat hij in de jaren '60 en '80 bezig geweest was, via de Nederlandse ambassade in Argentinië en het archief in Nijmegen, informatie over

zijn voorouders te vinden, echter zonder zinvol resultaat. Bij de brief zaten ook fotokopieën van foto's van drie broers van Rochus: Marieke, Jozef en een ander, van wie hij de naam niet kende. Tevens een kopie van een bijzondere foto van zijn vader en moeder met 8 kinderen, waaronder hijzelf als baby. Ik begreep dat ik beet had en stuurde hem de nodige gegevens over zijn voorouders. Hernan was dolgelukkig. Hij schreef mij dat zijn vader bij het gezin was weggelopen toen hij 5 jaar oud was. Hernans moeder overleed toen hij 7 jaar oud was. Hij werd opgevoed door zijn oudere halfzuster Ramona. Hij is goed terecht gekomen als agent bij de Gendarmeria Nacional.

Hierna ben ik de familie rond gaan belten. Ik kreeg verschillende verhalen te horen, van vermoord tot door slangen opgegeten in de jungle. Uiteindelijk kreeg ik contact met de dochter van de jongste zuster van Rochus, Marieke. De non Sophia Perriens. Ik begreep dat Marieke de laatste was geweest die nog correspondeerde met Rochus. Zij was zeer verheugd te horen hoe het met Rochus was vergaan. Zij vertelde mij het verhaal aan de Nederlandse kant. Rochus was opgeleid tot pater Passionist. Zoals dat in een goed katholiek gezin hoorde, ging een of meer kinderen in een religieuze functie. Hij werd uitgezonden naar Argentinië. Later schreef hij naar huis dat hij uit de

orde was getreden, omdat hij een meisje ontmoet had en met haar was gehuwd. Zijn vader heeft hem verstoten en wilde nooit meer van hem horen. Zijn moeder en zijn jongste zuster zijn zich tot hun beider dood blijven afvragen wat er toch met Rochus gebeurd was. Van Sophia ontving ik een dikke envelop met familiefoto's, waaronder een van de jonge Rochus in habijt.

Ondertussen ontving ik van Hernan een foto van hem bij het graf van zijn vader, die in 1955 was overleden. Met mijn gegevens was het blijkbaar mogelijk geweest dat te vinden.

Maar mijn speurtocht was nog niet ten einde. Op de website van de Mormonen vond ik dat zijn vader was getrouwd met een andere vrouw, waarbij hij nog 9 kinderen heeft gekregen. Ik stuurde mijn bevindingen naar Hernan en hij heeft contact gezocht met zijn 'nieuwe' halfbroers en -zusters. Tot zijn dood, in 2014, belde hij mij op mijn verjaardag om 02:00 uur 's nachts.

Over welke onderwerpen op genealogisch gebied zou u meer willen weten?

Geen specifiek antwoord.

Wat gaf de doorslag lid te worden van de NGV en/of onze afdeling?

Jaren geleden was ik lid maar heb nog meer bezigheden en belangstelling. Nu ik gepensioneerd ben heb ik meer tijd.

u heeft nog nooit een artikel geschreven?
Waarom zou een ander het wel kunnen en u niet?
Gewoon doen!

Inhoudsopgave

Van de redactie	21
Colofon	21
Lezingen & Activiteiten	22
Van uw vice-voorzitter	25
Schelmen en Hontsvotten werck	26
Huis ter Eem in en rond het rampjaar 1672	28
Politiearchieven van 1940–1945 uit Leiden en Katwijk	29
Geletterdheid vroeger en nu	30
Het Koninkrijk der Nederlanden in de negentiende eeuw en zijn positie in Europa	31
Verrijk je bereik met digitalisering	32
Drie generaties Wouters, koperslagers te Harderwijk	33
Marrtje Blaauwendraat (1803–1882)	40
De bidprentjesverzameling van Bert Tobé	43
Geschiedenis in het zand	46
Gezocht familieleden van Peter Lobel en Wilhelmina F. van Duinen	47
Cursus genealogie	48
Genealogische bron op het internet	48
Boekbesprekingen	49
Stel je voor	50

